

Plan för upphandling

Reglemente

Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy

Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan

Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan

Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje

Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Kommunfullmäktige

Datum: 2022-01-27

Dokumentet gäller från:

Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott

Dokumentansvarig: Inköpschef, Kommunledningsförvaltningen

Inledning

I den offentliga sektorn ställs det allt högre krav från medborgarna. Medborgarnas förväntningar ska tillgodoses genom en välfungerad samhällsservice där offentlig upphandling har en betydande roll. Den offentliga sektorn upphandlar varor och tjänster för stora summor, något som innebär att en mer strategisk upphandling möjliggör såväl besparingar som flera andra positiva effekter i samhället. De offentliga inköpen ses även som en viktig funktion till uppfyllandet av FN:s agenda 2030 för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling.

Upphandling inom Värnamo kommun ska ske på ett strategiskt sätt utifrån ett långsiktigt och hållbart perspektiv som skapar mervärden för samhället. I den strategiska arbetsprocessen används avtalskategorisering som ett verktyg för att definiera vilken inköpsstrategi som ska tillämpas i respektive upphandling samt hur resursfördelningen ska vara mellan avtalskategorierna

Syfte

Planen syftar till att beskriva hur kommunens upphandlingar ska fungera som ett strategiskt verktyg för att sträva mot Värnamo kommuns vision. Planen ska tydliggöra vilka strategier som ska prioriteras. Med hjälp av avtalskategorisering klargörs vilka metoder som används i respektive upphandlingsområde. Primär målgrupp för Plan för upphandling är upphandlare på kommunen, politiker, medborgare och tjänstepersoner i Värnamo kommun.

Värnamo kommuns mål

Denna plan är i linje med Värnamo kommuns övergripande mål. Kommunen applicerar målen i det strategiska arbetet enligt nedan.

Delaktighet

I en upphandling står alltid intressenternas behov i centrum. För att klargöra intressenternas behov krävs en tät dialog innan, under och efter genomförd upphandling.

Kompetensförsörjning

Kommunen har specialistkompetens inom upphandling, e-handel och logistik, och tillgodoser vidareutveckling av våra medarbetare.

Klimat

Kommunen har ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv i upphandling av varor och tjänster. Särskilda satsningar görs för avtal som avser inköp av fordon, transporter och livsmedel.

Kvalitet

Kommunen ska upprätthålla en god kvalitet i de upphandlingar som genomförs. Varor och tjänster som upphandlas ska uppfylla uppsatta kvalitetskrav och tillvarata de mervärden som är möjliga att realisera.

Strategier och metoder

Värnamo kommuns vision är ”Värnamo – den mänskliga tillväxtkommunen, 40 000 invånare 2035”.

Den har fyra målkriterier som är:

- hållbarhet, attraktivitet, trygghet och tillväxt.

För att sträva mot visionen ska Värnamo kommun arbeta med upphandling som ett strategiskt verktyg. Nedan beskrivs hur Värnamo kommun arbetar med upphandling utifrån kommunens målkriterier.

Hållbarhet

Upphandling ska användas som ett strategiskt verktyg för att skapa mervärden som i olika aspekter kan bidra till ett hållbart samhälle.

Hållbar upphandling

Tjänster och entreprenader

I varje enskild upphandling ska kommunens miljömål tas i beaktande samtidigt som upphandlingen ska värna om en god konkurrens.

Krav på att leverantören ska ha ett miljöledningssystem ställs när det är lämpligt och motiverat. Kravet ska vara proportionerligt, det vill säga kopplat till upphandlingsföremålet.

Varor

Med hjälp av upphandlingsmyndighetens kriteriedokument ska kommunen ställa relevanta krav inom respektive produktområde. Kraven är avstämda hos bransch och myndigheter och tar hänsyn till EU:s förordningar om ekodesign och energimärkning.

Livsmedel

Värnamo kommun ställer miljökrav och etiska krav. Vid upphandling och inköp av livsmedel ska upphandlingsmyndigheten (UHM) kriterier för basnivå användas, om sådana finns.

- Den avancerade kravnivån och spjutspetsnivån kan övervägas.
- Möjliggöra för mindre leverantörer att kunna delta i upphandlingen.
- Vid inköp av livsmedel ska närproducerade, svenska och ekologiska produkter eftersträvas.
- Genom inköpsenheten, i samråd med berörda förvaltningar, ställer upphandlingsmyndighetens hållbarhetskrav på det sätt som är lämpligt, förbinder sig kommunens leverantörer av livsmedel att leva upp till kraven för svensk miljö- och djuromsorg.

Fordon

Fordonshanteringen i Värnamo kommun ska genomföras av en effektiv användning av fordonen. Inköp fokuserar på fossil oberoende fordon, där särskilda satsningar finns för ladd infrastruktur för el-fordon och inköp av miljöbilar.

Långsiktig planering säkerställs genom en löpande översyn av fordonsparken som styr hantering och inköp av nya fordon.

Transporter

Samtliga varor som transporteras till Värnamo kommun ska levereras via kommunens upphandlade varudistributionscentral, med undantag för avtal där särskild hantering är beslutad. Syftet med varudistributionscentralen är att så effektivt som möjligt leverera varor till kommunens olika verksamheter, vilket också bidrar till att reducera utsläppen av växthusgaser.

Vid upphandling av kommunens transporter ska krav ställas på att fordon som används för uppdraget drivs med förnyelsebart bränsle, där så är möjligt.

Attraktivitet

Upphandling bidrar till konkurrens och ger fler möjlighet att leverera kvalitativa varor och tjänster till kommunens verksamheter.

Upphandling för ökad konkurrens

Mångfald av leverantörer

Kommunen arbetar för att ge rätt förutsättningar för små- och medelstora företag att delta i kommunens upphandlingar. Arbetet med en varudistributör underlättar den lokala distributionen, vilket gör att fler företag kan vara med och leverera. Uppdelning av upphandlingsområden geografiskt eller i omfattning bör alltid övervägas för ökat engagemang från mindre leverantörer.

Information, vägledning och stöd via möten och informationsmaterial till intresse- och branschorganisationer ökar förståelsen för hur upphandlingsprocessen går till. En kommunikationsplan för upphandling finns framtagen för att säkerställa att samtliga intressenters behov av delaktighet tillgodoses.

Trygghet

Upphandling ska bidra till en sund användning av de offentliga medlen vilket gör att mer av resurserna kan nyttjas för kärnverksamhet.

Sociala hänsyn

Främja möjligheter till anställning

Värnamo Kommun vill främja möjlighet till anställning hos de grupper som står långt från arbetsmarknaden. Krav om exempelvis praktikplatser ska övervägas i upphandlingar där så är möjligt och lämpligt.

Jämställdhet och anställning

Varor och tjänster som upphandlas ska främja likabehandling av människor. I upphandlingar ska det, där det anses vara lämpligt, ställas krav på att upphandlingsföremålet ska vara tillgängligt för personer med funktionsvariation.

Mänskliga rättigheter och sociala hänsyn

Värnamo kommun är genom SKL Kommentus Inköpscentral ansluten till ett ramavtal för uppföljandekontroll av etiska och sociala krav. I ramavtalet ingår kontroller på de krav som ställts på kommunens leverantörer om de etiska och sociala krav som ställts i upphandlingen. Värnamo kommun ställer krav på att leverantörer ska följa FN:s konventioner om mänskliga rättigheter.

Idéburna organisationer

Värnamo kommun ska där det är möjligt, underlätta för idéburna organisationer; sociala företag, kooperativ, samfund, stiftelser, ideella organisationer att lägga anbud i upphandlingar. Det gör kommunen genom att beakta de juridiska förutsättningar som finns för dessa organisationer. Det är även viktigt att bistå med god information, vägledning och tydliga spelregler.

Samverkan

Regional samverkan

Värnamo kommun ska ha en tidig dialog med kommunerna inom Gislaveds-, Gnosjö- och Vaggerydsregionen för att skapa möjligheter till gemensamma

upphandlingar. Ett samverkansavtal har tecknats mellan kommunerna för att reglera hantering och tillvarata effekterna av den regionala samverkan. Kommunen ska även samverka med övriga kommuner i eget och närliggande län om möjlighet uppstår. Kommunen har även ett samverkansavtal med Region Jönköpings län som genomför gemensamma upphandlingar för produktgrupper inom hälsovård. Kommunens upphandlingsverksamhet samordnar planerade upphandlingar och utför särskilda upphandlingsuppdrag för Värnamo kommuns kommunala bolag i mån av tid och resurser.

Nationell samverkan

Värnamo kommun använder sig av ramavtal från SKL Kommentus Inköpscentral, Kammarkollegiet och Husbyggnadsvarorförörening, i utvalda upphandlingar. Centrala ramavtal lämpar sig för avtalsområden med många leverantörer där värdet för enskilda varor och tjänster är låg, exempelvis kontorsmaterial och bränslepellets.

Tillväxt

Upphandlingsarbetet ska verka för att ge förutsättningar för leverantörer att ta fram nya lösningar, där så anses vara lämpligt.

Innovativa lösningar

Tidig dialog

För att upptäcka vilka lösningar som marknaden kan erbjuda eller utveckla utefter specifika behov är det fördelaktigt att involvera potentiella leverantörer, branschorganisationer, experter och brukare i ett tidigt skede. Inköpsenheten ska initiera till en tidig dialog för att underlätta utformningen av ett korrekt upphandlingsdokument som inte riskerar att utestänga nya lösningar utan är i linje med marknadens erbjudande.

Krav på funktion

Värnamo kommun bör ställa krav på funktion istället för att ställa krav på specifika varor eller tjänster. Detta kan bidra till en ökad konkurrens då fler företag och organisationer kan vara med och lämna anbud. Krav på funktion bidrar även till ökad innovationsförmåga då anbudsläggarna får möjlighet att tänka till om nya lösningar och innovationer.

Digitalisering

Elektronisk handel

Elektroniska handeln ska användas i syfte att förbättra och säkerställa de interna inköpsprocesserna genom att beställare vid beställningstillfället får tillgång till korrekt information om avtalsleverantörer, avtalsprodukter och priser. Effekter som ökad avtalstrohet och minskad handläggningstid beräknas innebära stora besparingar för kommunen. En ökad andel elektroniska beställningar möjliggör analyser som visar på nya upphandlingsområden och ger en bättre priskontroll och översyn av avtalsartiklar.

Vid alla upphandlingar ska kommunen tidigt i upphandlingsprocessen klargöra och överväga om elektronisk handel ska vara möjligt på det kommande avtalet som upphandlingen resulterar i. Krav på elektroniska handel ska ställas i upphandlingsdokumenten.

Uppföljning

Värnamo kommun har ett inköpsanalyssystem som ger en möjlighet att visualisera och granska verksamheternas inköp ner på fakturaradnivå. Systemet möjliggör analyser som ger uppslag för nya upphandlingsområden, priskontroll samt översyn av avtalsartiklar. Avtalsartiklar som uppfyller verksamhetens behov, som avropas och levereras enligt fastställd rutin, ger

effektiva avtal med god kostnadskontroll och bidrar därmed till en sund förbrukning av kommunens resurser.

Utöver den uppföljning som sker via inköpsanalyssystemet kommer kontroll av avtalens villkor ske för att säkerställa att samtliga skapade mervärden tillvaratas.

Kompetensförsörjning

Kompetensutveckling

Värnamo kommuns allmänna kompetens kring upphandling ska stärkas genom utbildning av politiker och berörda tjänstemän så som exempelvis delegater och beställare.

Metoder och tillvägagångssätt

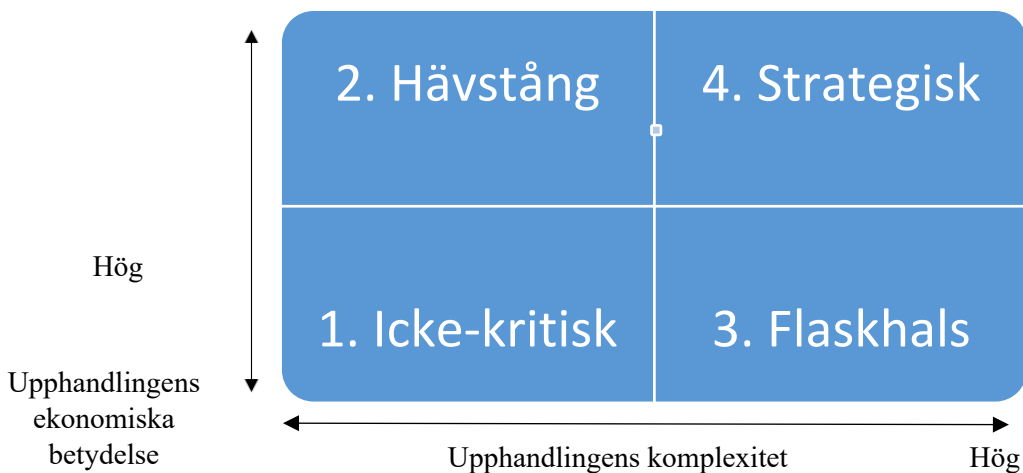
Avtalskategorisering och applicering av målkriterier

För att prioritera resurserna i upphandlingsarbetet kategoriseras alla ramavtal utifrån den etablerade Kraljic-modellen. Modellen används som ett verktyg för att definiera vilken inköpsstrategi som ska tillämpas i respektive upphandling, något som bidrar till en strategisk upphandlingsprocess.

Det strategiska arbetet förutsätter en förenklad hantering av kommunens direktupphandlingar. Genom reviderade riktlinjer för direktupphandlingar samt utökad delegationsrätt till förvaltningarna förenklas hanteringen för inköp under direktupphandlingsgränsen. Med krav på redovisning av nyttjad delegationsrätt från samtliga förvaltningar följer inköpsenheten upp hanteringen av dessa inköp.

För avtal som kategoriseras som strategiska ska en utökad dialog ske med kommunens ledningsgrupp för att bevaka särskilda intressen och sakfrågor.

Varje kategori beskrivs utförligt i detta avsnitt. Inom respektive kategori visas en tabell som redogör för hur kommunen tillämpar målkriterierna utifrån kategoriseringen av avtal.

Icke-kritisk

Avtal inom den här kategorin är konkurrensmässigt prissatta genom att det finns många leverantörer på marknaden. Leverantörernas prismarginaler är redan pressade, något som bidrar till att en omfattande upphandling inte är nödvändig. "Lägst pris" används oftast som utvärderingsmodell då kvalitén oftast är likvärdig mellan de olika leverantörerna. I första hand ska samverkansavtal användas eftersom utvärderingskriterierna inte är

komplikerade. Kontorsmaterial och sjukvårdsmaterial är exempel på upphandlade produkter inom denna kategori. Upphandling inom den här kategorin kan avslutas med auktion.

Målkriterier som appliceras i icke-kritiska avtal:

- Upphandling för ökad attraktivitet
 - Mångfald av leverantörer
- Social hänsyn
 - Jämställdhet och tillgänglighet
 - Mänskliga rättigheter och socialtisk hänsyn
- Samverkan
 - Regional samverkan
 - Nationell samverkan
- Digitalisering
 - Elektronisk handel
 - Uppföljning

Uppföljning:

- Kontroll av avtalspriser, en gång per år
- Uppföljningsmöte, vartannat år

Hävstång

I den här kategorin finns många leverantörer på marknaden och upphandlaren kan konkurrensutsätta varor/tjänster i hög grad. Det är viktigt med en bra marknadskännedom då det kan variera stort på produkttegenskaper och kvalitet. Utvärderingskriterier sker utifrån en kombination av kvalitet och pris. Exempel på produkter är datorer och tjänstebilar. Samverkansavtal kan användas i de upphandlingar där det ses som fördelaktigt.

Målkriterier som appliceras i hävstångsavtal:

- Hållbar upphandling
 - Tjänster och entreprenader
 - Varor
 - Fordon
- Upphandling för ökad attraktivitet
 - Mångfald av leverantörer
- Social hänsyn
 - Jämställdhet och tillgänglighet
 - Mänskliga rättigheter och socialtisk hänsyn
- Samverkan
 - Regional samverkan
 - Nationell samverkan
- Innovativa lösningar
 - Tidig dialog
 - Krav på funktion
- Digitalisering
 - Elektronisk handel
 - Uppföljning
- Kompetensförsörjning
 - Kompetensutveckling

Uppföljning:

- Kontroll av avtalspriser, en gång per år
- Uppföljningsmöte, vartannat år

Flaskhals

Avtal i den här kategorin ska levereras med tillfredställande kvalitet då de har stor betydelse för kommunens verksamheter. Exempel på sådana tjänster är IT-tjänster/programvaror och sophämtning. Upphandlarens förhandlingsposition är vanligtvis svag eftersom det är svårt att hitta lämpliga leverantörer, samtidigt som de upphandlade objekten är avgörande för verksamheten. Det är viktigt att föra en tidig dialog med leverantörsmarknaden innan upphandlingsdokumenten fastställs för att förtydliga de faktiska behoven.

I den här typen av avtal undviks ramavtal och längre avtal. Det underlättar om den första avtalsperioden med en ny leverantör är kort, eftersom det blir lättare att byta leverantör om den inte fullföljer sina åtaganden. Som förebyggande åtgärd ska kommunen undvika att avtal blir en flaskhals genom att hitta alternativa lösningar som leder till att avtalet hamnar i kategori ”icke-kritisk” eller ”strategisk”. Det kan göras genom att dela avtalet i flera mindre avtal, alternativt göra fler avtal till ett större gemensamt avtal. Värnamo kommun undviker ramavtal på ”flaskhalsar”.

Målkriterier som appliceras i flaskhalsavtal:

- Hållbar upphandling
 - Varor
- Upphandling för ökad attraktivitet
 - Mångfald av leverantörer
- Social hänsyn
 - Främja möjligheter till anställning
 - Jämställdhet och tillgänglighet
 - Mänskliga rättigheter och socialtisk hänsyn
 - Idéburna organisationer
- Innovativa lösningar
 - Tidig dialog
 - Krav på funktion
- Digitalisering
 - Elektronisk handel
 - Uppföljning
- Kompetensförsörjning
 - Kompetensutveckling

Uppföljning:

- Den första avtalsuppföljningen, efter sex månader
- Kontroll av avtalspriser, en gång per år
- Uppföljningsmöte, en gång per år

Strategiska

Inom den här kategorin finns avtal som utgör en stor kostnad och som har en betydande roll för den berörda verksamheten. Leverantörsmarknaden är komplex och leverantören har oftast en bra förhandlingsposition gentemot kommunen. Upphandlingen ska fokusera på kvalitet till ett antagbart pris. Fokus ligger på relationsbyggande under avtalstiden, där samverkan mellan kommun och leverantör är av stor betydelse för att uppnå förväntat resultat. Här fokuserar kommunen på längre avtal och undviker ramavtal. För att genomföra en lyckad upphandling krävs det att flera delar i organisationen är delaktiga i upphandlingsprocessen. Exempel på strategiska varor/tjänster är telefonitjänster, skolskjuts och livsmedel.

Ledningsprocess för strategiska avtal

Inköpsenheten ansvarar för bevakning av avtal inom kategorin. För avtal med särskilda förutsättningar så som exempelvis avtal med längre avtalstider, avtal

som är kommunövergripande eller avtal som berör tredje part, sammanställer inköpsenheten årligen en uppföljning för kommunens ledningsgrupp. Uppföljningen innehåller en analys av nuvarande avtal samt genomgång av förutsättningarna inför en ny upphandling.

För nya och tillkommande avtalsområden och upphandlingar ska en bedömning för kategorisering göras av kommunens upphandlare i samråd med berörda förvaltningar.

Till avtal som redovisas för kommunens ledningsgrupp tillsätts en styrgrupp med representanter från berörda förvaltningar. I styrgruppen utses en färdledare som ansvarar för att kalla presidier från berörda nämnder. Genomförd dialog och behandling rapporteras tillbaka till kommunens ledningsgrupp av färdledaren. Inköpsenheten ansvarar för upphandlingens genomförande med stöd från styrgrupp och färdledare.

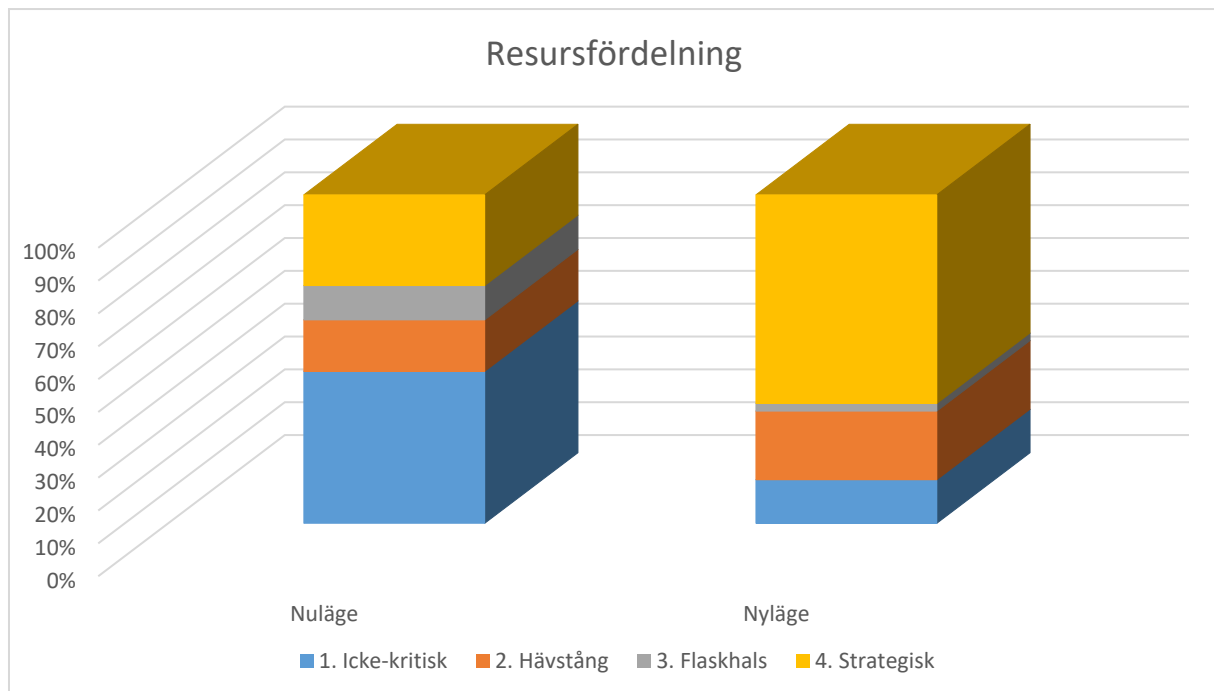
Målkriterier som appliceras i strategiska avtal:

- **Hållbar upphandling**
 - Tjänster och entreprenader
 - Varor
 - Livsmedel
 - Fordon
- **Upphandling för ökad attraktivitet**
 - Mångfald av leverantörer
- **Social hänsyn**
 - Främja möjligheter till anställning
 - Idéburna organisationer
 - Jämställdhet och tillgänglighet
 - Mänskliga rättigheter och socialtisk hänsyn
- **Innovativa lösningar**
 - Tidig dialog
 - Krav på funktion
- **Digitalisering**
 - Elektronisk handel
 - Uppföljning
- **Kompetensförsörjning**
 - Kompetensutveckling

Uppföljning:

- Den första avtalsuppföljningen, efter sex månader
- Kontroll av avtalspriser, en gång per år
- Uppföljningsmöte, en gång per år

Resursfördelning inom respektive kategori

Nuläge

Beskriver nuvarande fördelning av arbetstid inom respektive kategori. Fördelningen av arbetstid har ett mer linjärt förhållande mellan mängden upphandlingar och antal arbetstimmar inom respektive kategori.

Nyläge

Visar en önskad framtid där upphandlaren, med hjälp av avtalskategoriseringen, har arbetat aktivt för att minimera antalet upphandlingar inom kategorin flaskhalsar, förenklat hanteringen av upphandlingar inom icke kritiska och lagt mer tid på avtalsvård och upphandling av hävstångs- och strategiska avtal.

Organisation och ansvar

Upphandling är en strategisk uppgift, där upphandlingsnämnden har ansvaret

Planens ekonomiska konsekvenser

Kostnader för det löpande, övergripande upphandlingsarbetet anges i budget för kommunstyrelsen. För andra kostnader gäller samma princip som för ansvar: den som ansvarar för verksamhet, projekt eller aktivitet ansvarar också för kostnader som uppstår kopplat till upphandling så som exempelvis överprövningar och sakkunniga konsulter.

Dokumentansvariga

På politisk nivå ansvarar Kommunfullmäktige för Plan för upphandling. Ansvarig tjänsteman är upphandlingschef på kommunledningsförvaltningen.

Uppföljning

Planen följs upp årligen av upphandlingschef på kommunledningsförvaltningen inom ramen för intern kontroll

Referenser

- Policy för mat och måltider i Värnamo kommun
- Resepolicy
- Policy för upphandling och inköp
- Plan för Värnamo kommuns miljöarbete
- Policy för fordon upp till 3,5 ton

Revidering

Revidering senast 2023-12-31.